

ОЛГА ТОКАРЧУК

АННА ИН

В

Нобелова
награда
за литература
2018

ГРОБНИЩАТА
НА СВЕТА

ПРЕВОД ОТ ПОЛСКИ КРУМ КРУМОВ

1

ГРАДЪТ

Градът е стъпил върху руини, под града е светът на гробниците. Не се намерила сила, която да разруши руините, преди да започне изграждането му. Затова издигнали града върху метални стълбове, върху огромни, кухи колони, понякога ажурни, понякога осеяни със стълбища и асансьорни шахти. Това продължило много години, хилядолетия; там, където стоманата отънявала, там, където ръждата прояждала сглобките, слагали подпори, оплитали дупките с тел, земята взела да обраства с железен мицел, който продължавал да избуява, прицелил стелажите си в далечните слънце и луна.

На звездите подобни здания са им безразлични. Звездите са безразлични. Те примигват с трясък, който тъне в космоса и съхне там. Техните клепачи са от камък.

Светът се състои от гледни точки, аз съм една от тях. Ще разказвам, ще разказвам за тях; подобни същества не умеят да говорят за себе си, мълчанието им за малко да ги умори.

Времето не ме интересува, вече толкова пъти ни е працало за зелен хайвер. На езика, на който пиша, миналото и бъдещето се различават само по една гласна. *E* в *przeszłość* става *Y* в *przyszłość* и звучи като призив.

2

ПЪТЕШЕСТВИЕТО

Първо изскача куфарът – приземява се върху металната платформа шикозно, меко, плоските му крачета шляпват върху пода. После след куфара слизам аз, Нина Шубур, аз, всяка, която разказвам, и накрая тя, Анна Ин. Куфарът притичва и се намърдва точно под дланта ѝ. Анна Ин леко го побутва и двете се отправяме към изхода.

– Нещо не е наред – казва Анна Ин.

Спира и посяга да извади от джоба си трептяща картинка – картата на пътешествието. Сравнява гледката пред очите си с изображението върху плочката: не е нужно да си майстор в играта *Открий десетте разлики*, за да забележиш несъответствията. Край ескалатора, който води нагоре към асансьорите, липсва червеният цилиндър с надпис *Отпагъци*. Анна Ин спира колебливо, куфарът прикляка. Накрая Анна Ин сяда на пода, обгръща с ръце коленете си и зачаква. С нея и аз, подпирам стената няколко метра встрани. Не смея да питам, но се тревожа. Не ми се нрави това пътуване. Напуснахме дома в разгара на приготовленията за празненствата, оставихме изси-

паната планинка от брашно, а в нея – жълтите очи на яйцата. Няколко движения на ръката щяха да стигнат, за да омесим тестото.

Оставихме метнатите върху леглото тържествени грехи, празничните рокли, отвореното червило, потопената в пудра гъбичка. По телевизията вървеше филм – не гочакахме края му. Сметките върху масата – неподписани, неплатени. Листенцата чай в чайника, току свалената от огъня вода, гореща, разпалена – сега вероятно изстива разочарована. Защото Анна Ин изведнъж побледня, поклати глава, заслуша се, сякаш опитваше да отвори уши по-широко. Точно така каза – *да отвори уши*. И какво се чува тогава, а? – попитах аз. Избра най-хубавата си рокля, окичи се с бижута, с най-красивите. Взе всичките си амулети, гримира се. И накрая грабна картата, онази холограмната; не знам откъде я има.

Задминават ни забързани пътници, никои не обръща внимание на две жени. Очевидно е, че всеки от тях се движи в свое собствено време – вероятно са си купили различни абонаменти – едни търчат тъй, че лицата им се размиват в мъглява лента, други се влачат, безсрамно разкривайки всички подробности от физиономиите си. Тъкмо последните Анна Ин наблюдава изотдолу, като дете. Зная, на нея това ѝ харесва – да гледа хората. Крехки са и живеят много кратко; аха да научат нещо и вече са го забравили, тъкмо да уловят смисъла и са изпаднали в деменция. Подминават я безразлично, тя вече е свикнала; може и да не я виждат, докато е приклепнала така до стената. Навалица. Носят чанти и раници, напазарували са. Мислите им са крачка пред тях, подредени в точки, списъци с покупки и задачи за вършене; думички в балончета като в комикс.

Слънчевите лъчи не достигат вътрешността на града, с времето, в процеса на вдигане на поредните му етажи, алергията му към слънце се засилвала. Лъчите са заместени от лампи – бели флуоресцентни и цветни неоновки. Затова всички тук имаме бледи лица, татуирани с насечена от сенките на стелажите светлина. Сянката сканира телата ни внимателно, някой ден най-накрая ще ни постави диагноза. Между пътническите линии висят големи градински платформи, които градинарите докарват на колела и инсталират във въздуха. Разпъват ги като щандове и хората тутакси се стичат към тях – срещу невысока цена имат възможност да се разхождат по металните пътечки внимателно, за да не стъпчат растенията. Децата карат колеленцата си по наклонените рампи, поддържани от дългите крайници на вълже-бавачките.

Най-после – ето го! Виждаме чистача със смешната шапка с антена, прилича на мравка. Поставя червената кофа за смет точно на мястото, обозначено на картинката. След това чистителят изчезва, като твърди колелца о земята. Анна Ин използва тази трептяща карта при всяка промяна на асансьора, за да се увери, че времето е правилното, а мястото – подходящо.

– Къде отиваме, що за експедиция е това? – питам я, питам Анна Ин.

Ала тя повдига рамене.

– Не се тревожи – казва. – Ще видиш.

Знам ги аз такива отговори. Тя винаги прави каквото ѝ скимне, никому не се обяснява, вече ѝ свикнах. Остава ми единствено да я следвам на няколко крачки разстояние – за мен е твърде бърза – и да не изпускам от поглед

стройната ѝ фигура, косите ѝ, сплетени на множество плитки. Да гледам как подминава хората. Да ѝ отворям вратата, та да не се докосва до нищо, писнало ми е от хленчещи говорещи вратички, засрамени стакани, парапети, които ненадейно се протягат и прозяват. Дори билетът за асансьора, многократен, ще има какво да каже, когато тя го докосне.

Добре сега, единият образ пасва на другия, холограмата още повече трепти, кикоту се и се рагва посвоему на тази съвместимост на световите, сякаш сама я е създала. Щом Анна Ин докосне нещо, щом само положи красивите си длани за по-дълго някъде, съживява всеки предмет. По-добре нищо да не докосва, така или иначе имаме проблем с куфара. Когато нещо бива гарено макар и с малка осъзнатост, тутакси започва да има много високо мнение за себе си. Така си е.

Някой такъв като Анна Ин, Ин Анна, вижда всичко като живо; живо е всякое зъбчато колелце на света, дори най-миниатюрният предмет; само ние, малките, не умеем да виждаме по този начин. На нас подобен поглед ни се случва от време на време и лесно потъва в забравата, точно затова сме и смъртни. Още с раждането свикваме с мъртвилото. Ако можехме да видим света като жив, от началото до края, не бихме били в състояние да умрем, колкото и да ни се иска.

Разписанието на асансьорите се прожектира на стената – прилича на голяма плетеница от линии, наподобява нервна тъкан, неврони и снопове нерви. Тук не сме нищо повече от малък импулс, преходна особеност на пространството, струва си да го помним.